

כ"ח אייר התש"פ
שנה ז'
המולד: יום ו', 11:42:13
פרשת במדבר
שבת מברכין חודש סיון
גיליון 337

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

זמני השבת

7:17	פליג המנחה:
8:41	הדלקת הנרות:
8:56	שקיעת החמה:
10:00	לילה:
10:09	לילה דר"ת:
3:45	עלות השחר:
4:57	נץ החמה:
8:57 - 8:21	סופ"ז ק"ש:
9:53	סופ"ז תפילה מעלות:
10:17	סופ"ז תפילה מהנץ:
12:57	חצות:
8:58	שקיעת החמה:
10:06	מוצש"ק להגאונים:
10:15	מוצש"ק לר"ת:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת
הגליון 'דברי חיים'
להצלחה ולסיד'ש בכל
הענינים או להנצחת
קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

חפסת גליון ופצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

פדיון שבויים

ויתן משה את כסף הפדוים: פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים, שהשבויה הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו, הרי זה עובר על "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (דברים טו, ז), ועל "לא תעמד על דם רעך" (ויקרא יט, טז), ועל "לא ירדנו בפרך לעיניך" (שם כה, נג), ובטל מצות "פתח תפתח את ירך לו" (דברים טו, ח), ומצות "וחי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו), "ואהבת לרעך כמוך" (שם יט, יח), ו"הצל לקוחים למות" (משלי כד, יא) והרבה דברים כאלו. ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים.

סיפר רבי דוד משה מטשורטקוב זצ"ל: שבע שנים שהה רבי משה לייב מסאסוב אצל רבו, רבי שמעלקה מניקלשבורג. בתום שבע השנים אמר לו ר' שמעלקה כי הוא יכול לשוב לביתו, וצייד אותו במטבע אחת, בכיכר לחם ובמעיל בד לבן. בדרכו שמע ר' משה לייב קול אדם צורח. הלך אחרי הקול עד שהגיע לבית אחד. במרתף יושב היה יהודי במאסר, והיה צועק ובוכה.

שאל אותו ר' משה לייב: "למה אתה אסור פה?". ענה האיש: "לא היו לי שלוש מאות רובל לשלם את דמי חכירת הפונדק לאדון הכפר. מיד זרק ר' משה לייב את הלחם שלו למרתף כדי שהיהודי יחיה את נפשו מעט, והלך לבעל הכפר לדבר אתו על האסיר היהודי. באותם הימים היה בעל הכפר גם מושל ומלך במקומו, ורשאי היה להמית ולהחיות. ביקש ר' משה לייב לתת את המטבע הקטן שקיבל מרבי שמלקה בתמורה לחובו של האסיר. ואולם האדון סירב לקבל מטבע אחד בתמורה לחוב של שלוש מאות רובל.

הלך משם ר' משה לייב במפח נפש, אך מיד שב על עקבותיו ורץ שוב לביתו של האדון. לא יכול היה ר' משה לייב להבליג עוד על סבלו של היהודי, ולכן חזר אל בעל הכפר ובפיו אותה הצעה: מטבע אחת תמורת החוב כולו. כעס האדון ודן את ר' משה לייב למיתה. ובה הייתה דרכו של האדון להמית את נתיניו - היה משליך אותם לאחד אחד, ושם היה משהה בהם ככלבים צמאי דם שיאכלו את בשרם. ואולם, כאשר הושלך ר' משה לייב לתוך החדר, לא נגעו בו הכלבים לרעה. כיוון שראה זאת האדון, השליך את ר' משה לייב אל כלוב נוסף בארמונו, ובו חיות טרף מסוכנות יותר. מיד לבש ר' משה לייב את מעיל הבד הלבן שנתן לו רבו, ר' שמלקה, והחיות ברחו ממנו ולא עשו לו מאומה. כאשר ראה אדון הכפר את שאירע נבהל מאוד, והלך בעצמו ופתח את המרתף שבו היה אסור בעל חובו היהודי, ואמר לו: "לך לשלום". כשסיים ר' דוד משה לספר מעשה זה, אמר: "היכן יש כיום מעיל כזה".

במאות השנים שקדמו לדורנו ומימים ימימה הצטיינו בכך כמה וכמה מצדיקי החסידות, מתוך מעורבותם החברתית בצרותיהם של היהודים הכפריים במזרח אירופה, שהסתבכו לא אחת עם הפריץ. במשך דורות רבים היו כל היהודים ושכניהם הגויים חייבים בתשלומי מסים קבועים לאציל המקומי, ה'פריץ'. בנוסף, מקובל היה כי יהודי ניהל את עסקיו של ה'פריץ', וחרק ממנו טחנת קמח, בית מזיגה או סחר עצים תמורת תשלום מס. אלו שלא עמדו בתשלומי המסים היו מושלכים לא פעם לכלא או לבור שבי ועמדו בפני ייסורים קשים וסכנת מוות. ה'פריץ' נהג מפעם לפעם להטיל מס שרירותי על קהילות יהודיות ועל יחידים, בעיקר לשם כיסוי חובותיו עקב עסקי הימורים. אם היהודי לא עמד ביעדו ושילם בזמן - הושלכו הוא ומשפחתו לכלא. סכנת מאסר נשקפה גם מן השלטון הרוסי המרכזי. לא אחת נאסרו יהודים בעקבות הלשנה שנעשתה בתוך הקהילה היהודית. הלשנות כאלו התרחשו גם בשל האיבה שבין החסידים והמתנגדים.

שחרור השבויים דרש בדרך כלל גיוס כסף רב, שנועד עבור השחרור בערבות ועבור שוחד לפקיד השלטון. סכומים אלו היו בדרך כלל גבוהים מיכולת הגיוס של קהילה יהודית אחת, ולכן צריך היה לקיים מסע של גיוס כספים מקהילות רבות. מנהיגי החסידות התגייסו למטרה זו, ובנדודיהם מעיר לעיר גייסו את כוחם ואת השפעתם כדי לפעול למען השבויים באמצעות גיוס כספים או בהשתדלות אחרת. פעילות זו הייתה מרכיב משמעותי בכרסום שמם כמנהיגים, שלצד הדרכתם הרוחנית דואגים גם לישועה גשמית, לשלומם ולפרנסתו של כל יהודי באשר הוא.

בתורה ניתן לראות כי בדורות הראשונים ואף לאחריו לא טרחו לשחרר את השבויים אלא ללחום בשוים וגם לא לקיים עימם משא ומתן. חכמינו אמרו שבמלחמה הראשונה עם עמלק נישבו שבויים "וילחם בישראל וישב ממנו שבי". ה"שבי" הזה הייתה שפחה אחת. בני ישראל לא עשו עיסקת חילופים שבויים עם העמלקים. הם נלחמו בהם וניצחו אותם. גם דוד המלך לא עשה עסקה עם העמלקים בעת שפשטו על צקלג ולקחו את הנשים והילדים בשבי. הוא לא עשה עימם משא ומתן, הוא נלחם בהם והציל את השבויים.

מנין למדו הלכה זו? מאברהם שנחלץ לשחרר את לוט ומשפחתו שנשבו בידי ארבעה מלכים. במאמץ מיוחד רדף אברהם אחרי ארבעת המלכים שניצחו את הענקים ואת חמשת מלכי סדום, רדף אחריהם מרחק גדול, עד דן, עד חובה אשר משמאל לדמשק ושיחרר את החטופים. בעקבות זאת הוא נהיה נשיא על כל העמים. ב"עמק שוה הוא עמק המלך" - שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם לנשיא אלהים ולקצין.

לסיום, צריך לזכור כי פדיון שבויים הוא לא רק בשבויים היושבים בבית האסורים, אלא אף לגבי בחורי ישיבה שלהם אין מסגרת ישיבה אשר מתאימה להם, וצריכים בני העיר להוציא מכספם ומהונם כדי להציל כל בחור באשר הוא ולדאוג שיהיה להם מקום נוח לשבת וללמוד ולהיות עסוק ולא להתבטל. וכפי שלימדנו חז"ל "כל המציל נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא".

העורך

המקום שינה וכתב קודם הכלל ואח"כ הפרט, וי"ל הביאור בזה דהנה אמרו חז"ל על הפסוק [פרשת כי תשא] הנה מקום אתי שהקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו, נמצא דהאזהל מועד שהוא מקום השראת השכינה הוא המקום כללי של כל העולם כיון ששם נמצא השכינה הקדושה, א"כ א"ש דמתחילה מזכיר במדבר סיני שהוא מקום פרטי כנגד האזהל מועד שהוא באמת המקום כללי דהיינו מקום השראת השכינה.

צמתס סופר הביא בשם רבו ההפלא"ה ש"במדבר סיני" בגימטריא "שלום" 376, כי אף שענין המספר הוא פירוד כי כ"א נחשב בפני עצמו, מ"מ ע"י התורה שכל ישראל ערבים זל"ז הם מתאחדים כאחד.

צפרס"י מתוך חיבתן של ישראל לפניו מונה אותם בכל שעה, יש לדייק הלשון "בכל שעה" הלא לא מנה אותם אלא שלש פעמים, ותי' הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר ז"ל שכל איש מישראל יש לו זמני עליה וירידה, בשעת עשיית המצות הוא עולה ובשעת עשיית עבירות ח"ו הוא יורד, ובשעת ירידה אולי אינו ראוי למנין בתוך כלל ישראל, אבל אמרו חז"ל [בפרקי אבות פ"ג] אין לך אדם שאין לו שעה, אפילו הגרוע מישראל יש לו זמן שנתעורר, וזה מה שרמז רש"י במתק לשונו שמונה את בני ישראל "בכל שעה" דהיינו כל אחד בשעה שלו כשהוא מתעורר לעבודת ה' אז הוא חשוב ומקובל לפני הקב"ה, וזה מועיל בעבורו בכל עת.

שלא את ראש כל עדת בני ישראל במנין ונ"ו:

הספד מייס היה אומר בדרך רמז, במה נושאים את ראש כל עדת בני ישראל, "במנין", כשמתפללים בציבור ולומדים תורה ברבים, כי אינו דומה מועטים העושים את המצוה לרבים העושים את המצוה.

ויתלדו על משפחותם לבית אבותם:

ואיתא צמלרס שאמרו אוה"ע מה ראו אלו להתקרב אמר להם הקב"ה הביאו לי ספרי יחוס שלכם כשם שהביאו בני, ואעפ"י שהקב"ה הציע להם התורה כמש"כ הופיע מהר פארן וגו', מ"מ השאלה היתה מה ראו אלו "להתקרב", כמש"כ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, דבר זה לא היה אצל אוה"ע, והתשובה לזה כי בחירת הקב"ה בכלל ישראל הוא מחמת זכות אבות.

ואת כל העדה הקהולין באוה"ל לחודש השני ונ"ו מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלותם:

יש לדקדק מדוע במנין בני ישראל נאמר לגלגלותם ולא במנין הלוויים, ובספר בנין שלמה כתב לבאר דמבואר במס' מנחות דף ל"ז, אדם שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין עיי"ש ובתוס' דהוי טריפה שאינו יכול להיות י"ב חודש, וממילא לגבי בני ישראל שנמנו מבן עשרים אין לחוש אולי יש מישהוא בשני ראשים, דא"כ לא היה חי עד בן עשרים דאינו יכול להיות יותר שנה, אבל בלויים שנמנו מבן חודש, א"א למנות הראשים דאולי יש מישהוא בשני ראשים, לכן לא הוזכר לגלגלותם, אמנם קשה על זה דהא אמרינן במנחות שם דלגבי פדיון הבן דצריך ליתן עשרה סלעים, משום דבגלגלות תליא רחמנא, א"כ במנין הבכורים [לקמן ג' מ'] היה צריך לכתוב לגלגלותם כדי שידעו שצריכים לשלם עבור כל ראש, וע"כ צריכים לומר דבמדבר לא היו בעלי מומים שכולם נתרפאו בקבלת התורה ולא היה שום טריפה עם שני ראשים, והא דלא כתיב לגלגלותם במנין הלוויים, משום שכתב רש"י דמשה לא היה נכנס לתוך האוהל אלא בת קול יוצא ואומרת כך וכך תינוקות באוהל, ממילא לא כתיב לגלגלותם להורות שהמנין לא היה כמו בגדולים אלא ברוח הקודש.

ענין הסמיכות של פרשת תמורה שבסוף בחוקתי לפרשת במדבר שהוא מספר בני ישראל, כי ענין תמורה הוא שאי אפשר להסיר קדושה מקרבן ה', אלא והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, כמו כן קדושת כלל ישראל דכתיב בהם קודש ישראל לה', אי אפשר להסיר מהם הקדושה ואעפ"י שחטאו ישראל הם, וזה מראה על חשיבות בני ישראל, ומשום כך מנאן כמו שהביא רש"י בריש הפרשה, ובמה הם מקיימים קדושתם הוא דוקא למשפחותם, קדושת המשפחה דוקא שזה מתחיל מטהרת המשפחה ושמירת הדינים ואח"כ לגדל הבנים והבנות שיהיו לאותות לבית אבותם.

בכתבי הרה"ק ז"ל כ' ענין הסמיכות, שבסוף פרשת בחוקתי כ' לגבי מעשר בהמה ענין העשירי יהיה קודש, שאפשר לקדש העשירי של כל בהמה, אבל לענין בני ישראל כל אחד ואחד מבני ישראל הוא קודש, והקב"ה מונה אותם מחמת חשיבותם.

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל:

לכאורה יפלא למה אצל בני לוי היה המנין מבן חודש ואצל בני ישראל דוקא כל יוצאי צבא, הלא הלוים היו הלווחים כמו שמצינו אצל שכם שמעון ולוי אחים כלי חמס מכורתיהם, וכן אצל חטא העגל, מי לה' אלי, וכן במעשה זמרי היה פניחס מבני לוי שלחם, וא"כ אצלם היו צריכים לספור מבן עשרים כל יוצא צבא, וי"ל דבמלחמה יש שני מיני לוחמים, יש מן הלווחים העומדים אצל האויב ממש, ויש שצריכים להכין תכסיסי מלחמה וחושבים מחשבות מה לעשות, והנה אצל בני ישראל אף שלחמו, אבל עיקר התכסיסים הוא והיה מחניך קדוש כמבואר בפרשת כי תצא, ורק בזה נצחו במלחמות, ולכן אף שבני לוי היה לוחמים אבל עניני מלחמתם היו על רוחניות על קדושת בת יעקב ומי לה' אלי, וזה צריך להתחיל מילדותם ממש, משא"כ אותם שלחמו בפועל אצלם היה המנין מבן עשרים.

במדבר סיני:

כתבו המפרשים הטעם שהוזכר "במדבר סיני" לענין מנין בני ישראל, כי בתורה כתיב מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל, מבואר שכל אחד ואחד שהיה למעלה מבן עשרים היה ראוי להיות בצבא, והלא בדרך כלל בין כל כך אנשים בודאי יש אנשים חלושים או בעלי מומים שאינם יכולים לעשות עבודת צבא, ואיך אפשר שכל אחד מהששים רבוא יהיו ראויים להיות יוצאי צבא, לזה מקדים התורה שהמקום היה במדבר סיני ואמרו חז"ל בפרשת יתרו [והובא ברש"י עה"פ וכל העם רואים את הקולות], שאמר הקב"ה אינו ראוי שאתן התורה לבעלי מומים [כי היה ביניהם הרבה בעלי מומים מהעבודה הקשה של שיעבוד מצרים] באו מלאכי השרת וריפאו אותם כדכתיב גיבורי כח עושי דברו, ולזה כתיב וכל העם רואים את הקולות שהסימא התחיל לראות והחרש התחיל לשמוע וכו', וכיון שהיו כולם בריאים וחזקים היו כולם ראויים להיות יוצא צבא, לזה הקדים התורה שהמנין לצבא היה במדבר סיני מקום של קבלת התורה, ממילא היו כולם בריאים וראויים לעבודתם.

במדבר סיני באוהל מועד באוה"ל לחודש השני בשנה השנית:

האור המייס הקלוט מקשה למה כשמזכיר המקום כתיב מקודם מדבר סיני שהוא מקום הכללי ואח"כ מזכיר מקום הפרטי באוהל מועד, ולענין הזמן הוא מזכיר מקודם באחד לחודש שהוא הזמן הפרטי ואח"כ בחודש השני שהוא הזמן כללי, דהיינו החודש, ובאמת בלשון הקודש כותבין בדרך כלל הפרט ואח"כ הכלל כמו שכתב כאן לענין הזמן, ולמה לענין

הפתקאות דכל בני ישראל בתיבה אחת גדולה, ואח"כ באו כל הנשיאים עם תיבה שלהם ובוררים כל א' מהפיתקאות, וכל נשיא שמצא א' משבטו היה מטיל הפיתקא בתיבה שלו, ואח"כ מנה מה שנתקבץ בתיבתו, ולכך כתיב "לבני" כלומר זה הפיתקא שייך לזה השבט, אבל בני נפתלי האחרון לא היה נשיא שלו בורר כלל, אלא כל שבטו נשאר בתיבה הגדולה, משו"ה כתיב "בני" נפתלי, מבואר **מלצרי האלז"ל** שהיו מונין כאן השמות בפיתקאות ולא ע"י בקע לגלגלות כמבואר ברש"י, וזה חידוש.

צמלכט זצא איתא בשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל אמרו אומות העולם מה ראו אלו להתקרב, אמר להם הקב"ה הביאו ספר יוחסין שלכם כשם שבני ישראל מביאים, וכתב **צפסר שארית יעקב** להסביר כי אין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחסת בישראל, ואיתא במדרש הטעם שנצטוו בני ישראל על מלאכת המשכן משל למלך שנתן את בתו לאשה במדינה אחרת אמר לחתנו בבקשה ממך אי אפשר לי למנוע מלהיות עמה, עשה לי דירה במקומך כדי כשאבוא יהיה לי מקום לגור שם ולהיות ביחד עם בתי, כמו כן הקב"ה נתן תורה לישראל והיה קשה להקב"ה כביכול להיפרד ממנה, לכך ביקש שיעשו דירה בתחתונים בשבילו, נמצא אם היה הקב"ה נותן התורה לאומות העולם היה המשכן צריך להיות ביניהם, אמנם אין השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות בישראל, לכן שאל אותן היכן הוא כתב יוחסין שלכם כדי שיוכל לשרות השכינה ביניהם, אבל כיון שלא היה להם כתב יחוס א"כ אין ראויין לשכינה ושוב אין יכולין לקבל התורה.

איתא **צמלכט שאוה"ע** שואלים את הקב"ה מה ראו אלו להתקרב והתשובה הביאו לי ספר יוחסין כמו שהביאו הם, ואף שזה לאחר קבלת התורה מ"מ הכונה להנ"ל למה בני ישראל זוכים לכח התשובה להתקרבות באופן של השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכינו לעבודתך, והתשובה שיש להם יוחסין לאבות הקדושה, אבות מלשון רצון כמבואר **צצרי אמת** פרשת מטות ועוד מקומות, רצונינו לראות את מלכינו, האבות הקדושה זכו לעבוד את השי"ת בבחינה של אינו מצווה ועושה מתוך אהבה לכן זכינו להתקרבות.

צמלכט ויתילדו על משפחותם לבית אבותם מה ראו אלו להתקרב אמר הקב"ה הביאו ספר יוחסין, י"ל הביאור בהקדם מה דמצינו בטור שחג השבועות כנגד יצחק, יש לפרש דהנה דקיום התורה והמצות יש מעלה של מצווה ועושה לגם יש מעלה של אינו מצווה ועושה לעשות רצונו של מקום, וחלק האינו מצווה ועושה זה מהאבות הק', ומבואר **צקדושת** לוי אילו קרבנן לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו שזה ג"כ היה מדרגה של אינו מצווה ועושה, וי"ל דביומא קמא לא אמר לא מידי כשהגיעו להר סיני, דהיינו לא אמר פי' אינו מצווה ועושה, ולכן פרש"י דוקא ביום הזה יהיה בעינך כחדשים, ענין החשק והרצון, ויסעו מרפידים שרפו ידיהם מד"ת היפוך החשק, וזה ספר יוחסין שזכו להתקרב, וי"ל דזה גם ענין יצחק מצד א' וילכן שניהם יחדיו בחשק ומצד שני שביקש שיעקדו אותו מצווה ואינו מצווה, שתרגילנו בתורתך, וכוף את יצרנו להתשעבד לך.

צמלכט איתא שאמרו אוה"ע מה ראו אלו להתקרב אמר להם הקב"ה הביאו לי ספרי יוחסין שלכם, לכאורה אין התורה ירושה, ומה הלשון מה ראו אלו "להתקרב", וי"ל דקאי על ביום הזה באו מדבר סיני והוא היום שצריכים לזכור יום אשר עמדת לפני ה"א בחורב, דהיינו החשק להתקרב, איתא **צצס מסמאל** ויסעו מרפידים שרפו ידיהם הכונה שחשבו אין אפשר לקבל אחריות גדול כזו של תורה הק' אבל ויסעו מרפידים שהחליטו שאפשר להם להתחזק, וסיני היה המקום שמשה סר לראות שעשה הפתחו לי פתח כחודו של מחט, וזה מכח האבות הק', כמבואר בתנדב"א פכ"ה חייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשי אבותי, פי' שכיון שיש לו כח האבות חייב לומר כן כי הם הנותנים החיזוק להתקרב, וזה מה שאמרו אוה"ע מה ראו אלו להתקרב, ולכן מצווה לשכוח יום אשר עמדת לפני ה"א בחורב שבכל מצב אפשר להתקרב, הסנה בוער באש ואיננו אוכל.

למשפחותם לבית אבותם:

כ' הגר"ל למה מתייחסים משפחות בני ישראל לפי האבות, ובנוגע ליחוס עריות מתייחסים להאמהות, כי שנינו בנדה ל"א שלשה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו, אביו נותן לו הלובן שממנו העצמות והגדים, ואמו נותנת בו האודם שממנו העור והבשר, והקב"ה נותן הנשמה, והנה במחות האדם תחילה נרקב גופו דהיינו העור והבשר, ולאחר זמן נרקב גם הגדים והעצמות, ואולם עצם אחת נשאת והיא הלוח שאינה נרקבת לעולם וממנו קם האדם לתחיה, שכן בה כלולים כל האברים והעצמות של הגוף, נמצא שחלקו של האב קיים לעולם, ולכן בעניני עריות ששייך לתאוה גשמי הולכים אחר חלק האם, שהיא חלק הנרקבת, אבל בעניני משפחה שהוא יחוס רוחני, בנוגע לולמדתם את בניכם או בנוגע למנהגי משפחות האב ותכונת הנפש וכדומה, בזה מתייחסים אחר האב.

בסדר הדגלים מופיע אפרים לפני מנשה, אף שהיה צעיר אמנם יעקב רמז בזה "וישם את אפרים לפני מנשה" בגימטריא 1653 וכן "וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו" בגימטריא 1653, וזה מה שפרש"י [ב' ב'] באות שמסר להם יעקב, וזהו הסימן.

שאו את ראש וגוי כל זכר ללגללותם:

לא הוזכר כאן בתורה שמנה בני ישראל ע"י שקלים, מסביר הכלי יקר משל לעני שאין לו כלום ופתאום נעשה עושר, אינו מונה ממונו כדי שלא ישלוט בו עין הרע, אבל עשיר שמוחזק בעשרו כולם יודעים מה שיש לו ואינו מתירא, כמו כן בני ישראל כשיצאו ממצרים ונעשו עם גדול ומקודם היו שבעים נפש, היו מתיראים מעין הרע, לכן מנה אותם ע"י מחצית השקל, אבל אח"כ שכבר נתחזקו בעשרם לא יראו מעין הרע לכן מנו אותם בראשם.

בני נפתלי תולדותם למשפחותם וגוי:

אצל כל שבט ושבט כתיב "לבני" בלמ"ד ואצל נפתלי כתיב "בני", אומר בעל הטורים לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים ורמז לזה נפתלי אילה שלוחה הנותן וגו' ר"ת אשה, לכן שינה בלשוננו, והאלז"ל תי' דמתחילה היו מניחין כל

לע"נ

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד זצ"ל

הרה"ח ר' בנימין בייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזקוני זצ"ל

פרפראות על פרקי אבות פרק שישי

ואף שאין לעשות ע"מ לקבל שכר אלא צריכם לעשות וסוף הכבוד לבוא, אבל לא יתבונן תמיד מתי הכבוד בא. י"ל דקאי על והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, כי הלומד תורה סוכ"ס מגיע לאהבת התורה, כמבואר במהר"ל נתיבות עולם נתיב ד' כי הלומד נעשה שכלי וממילא מרגיש חשקת התורה.

י"ל הביאור שע"י לימוד תורה זוכה שירצה לקבל עליו "דברים הרבה" בלי קצבה בחי' נעשה קודם לנשמה, ויסעו מרפידים שרפו ידיהם כיון שנסעו מזה ורצו ללמוד תורה בשמחה מיד יכלו לומר נעשה ונשמה שזה "דברים הרבה".

שכל העולם כדאי הוא לו: דבאמת נח לו לאדם שלא נברא, וכמבואר במהרש"א שם שיותר שכיח להיכשל בלאו מקיים עשה, ויש יותר לאוין מעשה, אבל מצות לימוד התורה הוא מצוה בכל רגע ורגע, ממילא העוסק בתורה מקיים יותר מצות מלאוין, א"כ כדאי לו שנברא.

עיקר לימוד התורה הוא לשמה, ואז יש לו בחירה, כי אם לומד מחמת סיבה הלא הסיבה מכריח אותו, ולא היה לו בחירה, משא"כ כשאין לו שום סיבה להכריח לו ללמוד, זה עיקר תכלית לימוד התורה, [עי' מש"כ בפרק חמישי בענין עשרה מאמרות כח הבחירה.

ונהנין ממנו עצה ותושיה וכו': כאן מגלה לנו התנא את הענין של "דעת תורה" דהיינו ת"ח הלומד תורה לשמה, זוכה שאף שלא למד ועסק בעסקי עוה"ז, אעפ"כ זוכה שמגלין לו עניני עוה"ז וכמו שהקב"ה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, מגלין לו לצדיקים ענינים אלו ואפשר לשמוע ממנו ענינים אלו, ועי' סנהדרין צ"ט: ואלו שאין להם חלק לעולם הבא אפיקורס, כגון מאן, א"ר יוסף כגון הני דאמרי מאי אהני לן רבנן, וכתב רש"י "והם אינם יודעים שעולם מתקיים עליהם", ועוד שם א"ל אביי האי מגלה פנים בתורה נמי הוא [ופרש"י שכופר במה ש"כ בתורה], דכ' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת, וברש"י שמהנין לעולם ומקיימין אותו, והוא אומר דלא מהני מידי.

מעומק לבנו ונפשנו נשגר אנו בזאת ברכת מזל א טבא, אל מעלת האי גברא יקירא, בעל קול הערב, נכד האדמו"ר בעל ה"קדושת ציון", כביר המעש בפעולותיו המרובות למען הכלל והפרט, כבוד ידידנו ר' **יחיאל מיכל אברהם יוסף זי"ט** הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסי בנו הבה"ח כמר **מרדכי צבי** הי"ו עב"ג בת הרב דוד פאלק הי"ו מהעיר מאנטשסטור בשעט"ו ובמזל"ט יהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שייכו לבנות בית נאמן בישראל כדרך אבותם, ויתברכו בבני הגוני, חיי אריכי ומזוני רוויחי, דורות ישרים ומבורכים עוסקים בתורה ובמצוות בנהורא מעליא. אכ"ר

שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם: שבת קודם שבועות נקרא שבת כלה ואחינו הספרדים דורשים בשבת זו, ונקרא ג"כ שבת דרך ארץ ואמרו החכמים שא"א לדרוש בזה שצריכים לנהוג בד"א וזה משפיע על אחרים.

הפרק נקרא קנין תורה כי בו מדובר אודות האופנים איך לקנות התורה, ונלמד בשבת קודם שבועות כהכנה לקבלת התורה.

ענין ההקדמה להמשנה "ברוך שבחר בהם במשנתם" הוא להלהיב את הלב לעורר על חשיבות לימוד התורה הקדושה כי עץ חיים היא למחזיקים בה, ויש אנשים שחושבים שלימוד התורה הוא דבר מצוה שיש לאדם לקיים אבל האמת היא שהתורה הוא עצם חיותו של כל איש ישראלי, ובלי התורה ליכא קיום לכלל ישראל, לזה אמר ברוך שבחר בהם, אשר בחר בנו מכל העמים, אבל באופן של "ונתן לנו את תורתו" שיקיים לימוד "משנתם".

או יאמר שיש אנשים שהם נאים דורשים אבל אינם נאים מקיימים, בחז"ל אינו כן כי מה שאמרו משום שזה היה עצמותם, ולכן גם באגדתא נכתב בגמרא "בשם אומרם" אף שאינו נוגע להלכה, להורות שמה שאמרו הם בעצמם עשו כן וחיו בדרך זו, וזהו שבחר בהם ובמשנתם, שזה היה דבר אחד לכולם.

עוד י"ל יש המכבד את הרב כי נאה ויאה לו שיהיה לו רב כידיד, אבל אינו שומע בקולו, לכן אמר ברוך שבחר בהם וגם במשנתם.

א"י יש שמכבד ת"ח וגם שומע בקולו, אבל אינו רוצה שבנו יהיה ת"ח, והרמב"ם כתב שכל מטרת האדם הוא שיהיה לו בן ת"ח, לכן צריך לבחור שיהיה בשבילו ג"כ דבר הכי חשוב.

בסנהדרין ל"ח איתא בשם ר' יוחנן שר"מ היה יכול לומר שלש מאות משלים והוא רק ג', י"ל הכונה שר' מאיר היה משל ודוגמא איך להתנהג.

עו"ל עפ"י מה דמבואר ביבמות קכ"א במעשה דמים שאין בהם סוף דקאמרו ר' ישמעאל כמה גדולים דברי חכמים, דהכונה שכמו שפוסקים בבי"ד של מטה כך מכריעים למעלה וממילא כמה גדולים דברי חכמים שהם פסקו ובלא"ה לא היה אפשר להתקיים במים שאין להם סוף, ושמעתי שזה היה הענין שהגה"ק מבעלזא פסק שאין לברך הגומל כשנוסע בעראפליין כדי לעשות פסק הלכה שאין זה סכנה לנסוע ככה, וכן אמר האמרי אמת מכאן שניתן רשות לרופא לרפא, מכאן דהיינו בכח התורה, וכן אמרו חז"ל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם שבועירו, דהיינו כפי שפוסק למטה כך פוסקין למעלה, ועי' ריש תענית מחלוקת תנאים אימתי זמני גשמים רביעה א' ב' ג' וכו"א כדיבורו פעל המציאות, ועי' תמורה ט"ז ענין עתניאל בן קנז שלכד קרית ספר ע"ג מאות הלכות שנשתכחו, ששניהם אמת שחלק הקריה היה תלוי ועומד בחלק התורה של הני ג' מאות הלכות עי' ערבי נחל פרשת שלה, וכמה גדולים אמרו לאנשים שהיו להם מחלות לנסוע לאיזה מקום ששם נפסק ההלכה בהל' טריפות לקולא וכדומה, וזה הכונה ברוך שבחר בהם ובמשנתם שאין ששנו כן בוחר הקב"ה שיהיה המציאות.

כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה:

ידוע שלכל אדם יש מספר דברים שיכול לדבר במשך ימי חייו, אבל דברי תורה אינם בכלל זה, וזה הביאור שכל העוסק בתורה לשמה זוכה שיוכל לדבר דברים הרבה, אשר אינם בחשבון ה"נל.

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין בנינוש חזנשים זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהודכן ביסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פר' שמיני לסדר 'נקרובי אקדש' - נוניסן תשע"ז

